

no al mercat vehí, sempre limitat, sino á la exportació, al mercat universal.

Si, per últim, cal que 'ls nostres agricultors se reunixin y associïn pera conseguir més baratura en las compres y majors utilitats en la venda, aixís com millors medis y facilitats en la transformació dels productes pera aixís tocar major profit de sas activitats, cal que, treyant trabas y aixecant tots els obstacles que al desenrotll de las iniciatives individuals s' oposin, s' estimuli y fomenti al mateix temps tot lo que tendeixi á la creació d' associacions sindicals, caixas rurals y demés institucions de crèdit agrícola que contribueixin al creixement de la riquesa pública.»

A tan bell parlament del il·lustrat President del Institut, va contestar el Rey que 's complavia de visitar als agricultors no com á Rey, sino com agricultor que volia ser, y que aixís mateix li causava plaher l' haver sentit com el President del Institut, després del discurs, s' havia dirigit en idioma catalá als concurrents.

El President del Consell de Ministres va pronunciar un discurs que volém transcriure pera que tothom ne pugui pendre nota.

Comensá fent un elogi de la agricultura per la riquesa permanent que representa.

«La terra —deya el Sr. Maura— está sempre oberta; representa generacions y generacions que l' han regada ab la sanch en forma de gotas de suhor; es una comunicació incessant del pagés ab el cel. L' agricultura es la manifestació més intensa de la vida; es el fonament de las societats humanas. El Govern serveix á un Rey que ab frase felís s' ha proclamat el primer agricultor; desertaria donchs del seu lloch, si apartés la seva atenció de l' agricultura.

Alguna cosa hem avensat; algunas de vostras demandas están ja complertas, pero no prenguéu patró d' aixó pera midar els nostres desitjos. Farem més, perque 's pot dir que hem viscut horas, solzament horas, y las hem hagut de menester pera defensarnos de las agitacions políticas que per tot arreu ens combatian.

Catalunya está donant un sobirà exemple á tothom. Al reivindicar els seus drets polítichs, ens redimirá á tots, absolutament á tots. Ab vostre apoyo, res ens importan las menudencias que forman la política d' aquet pays.

Un altre punt ha tocat vostre president y 'm complascho també en tocarlo: es l' ús de la llengua catalana.

Jo també tinch una llengua nadiva molt semblant á la vostra: potser per aixó puch donar testimoni de que l' amor á la llengua de la terra, l' entusiasme per las tradicions y per la literatura, no pot, no, en manera alguna contradir l' amor á l' unitat nacional. En horas d' insania y febre se pot haver produhit confusió en aixó, pero al veure l' ànima de Catalunya fondres en la nostra, al sentir las palpitations d' aquesta terra, ¿qui s' atrevirá á sentir ab el més petit rezel aquesta llengua?

El Govern no 'n tèn cap; el Govern procurarà treure totas las trabas pera que en las transmissions telegráficas y telefónicas puguin usarse 'ls idiomas propis, excepte en lo de caràcter oficial, donchs just es que en lo oficial hi hagi unitat.

¿Pera qué es l' amor á la regió sino pera que la patria tingués un nervi més y sigui més forta? No temeu del Govern rezel de cap mena en lo que toca á vostras